ኪነ-ጥበብ

የፍፃሜ መጀመሪያ

በዓሉ ግርማ
1975 ለየካቲት መጽሔት

የምስጋና ዓይነት ሰው እንኳ አይደለሁም:: ግን በጣም ሲጋሁ:: ስንታየሁ መሲጋት ከጀመርኩ ሰንበቻለሁ:: እንደ ልማዱ ከተሰጠረ ቆይቷል:: ሶስት ወር አልፎታል:: መጨረሻ ያየሁት ምሽት የወትሮው ስንታየሁ አልነበረም:: ሳቂታ፣ ተጫዋች፣ ጠጡልኝ ብሉልኝ ማለት የማይታክተው ስንታየሁ አልነበረም:: ሲበዛ ቀልደኛ ነው:: ያለሳቅ ህይወት ምንድነው! ማለት ይወዳል አዘውትሮ:: እና ይቀልዳል - ይስቃል ስቆ ያስቃል:: ቀልድ ሲያልቅበት «ያ ቀልድ ትዝ ይልሃል?» ብሎ ይጠይቀኛል::

«የቱ ልጁ?»

«ሶስተኛው»

እና ሶተኛውን ቀልድ እያስታወስን መሳቅ እንጀምራለን:: ለምናውቀው ቀልድ ሁሉ ቁጥር፣ ቁጥር አድርገናል:: እኔ አንዳንዴ በቁጥሩ ቀልዱን ማስታወስ ያሳነኛል:: እሱ ግን ምንም አይረሳም:: የማይደንቅ የማስታወስ ችሎታ አለው:: ማስታወሻ አይገዛም:: ከትምህርት ቤት ጀምሮ ማስታወሻ ሲይዝ አይቼው አላውቅም:: ዓመት ሁለት አመት ቆይቶ ያን ቀን የተባለውን ወይም የተደረገውን ነገር ቢጠይቁት ግን አንድ ባንድ ዘርዝሮ ያስረዳል:: ማንኛውም ነገር እንደ ፎቶግራፍ ማንሻ ቀርጾ ለማስቀረት የሚችል ጭንቅላት አለው:: ምናልባት ለዚህ ይሆናል ደራሲ የሆነው አንድን ሰው ደራሲ የሚያደርገው ነገር ምን እንደሆነ በውል ባላውቅም ቅሉ:: እንደ እድል ሆኖ ከስንታየሁ ቃለ ህይወት ሌላ ደራሲ በቅርብ የማውቀው የለኝም:: ሁሉም እንደ ስንታየሁ ከሆኑ ግን ከሩቅ ሲሸሿቸው የሚገቧቸው ፍጡሮች ናቸው:: እውነቱን ነው:: ለጓደኝነት አንድ ደራሲ ይበቃል እሱም በስንት መከራ::

አይ ስንታየሁ! ለሚያደርገው ነገር ሁሉ ልክ የለውም:: ሲጠጣ እንደ ዓሳ፣ ሲወድ እንደ ጳጉሜ ውሻ፣ ሲቸር እንደ ንጉስ፣ ሲያጣ እንደ ቤተስኪያን ዓይጥ ነው:: ለነገ የሚለው ነገር ከቶ የለውም:: የሚያደርገው ነገር ሁሉ ከልክ በላይ መሆን አለበት:: ከእሱ ጋር አብረውት እንዲስቁ /ሲስቅ/ ከእሱ ጋር አብረውት እንዲያለቅሱ /ሲያለቅስ/ ይፈልጋል:: ህይወትን ካልኖርከው እንዴት ልታውቀው ትችላለህ? የሚል ፈሊጥ አለው:: ሀጢአት ነው የሚለው ነገር ያለው አይመስለኝም:: ህይወት ያለ ሀጢአት ልትሰራ አትችልም:: ከሀጢአት ባሻገር ምንም የለም:: ህይወት በራሷ ፍፃሜ፣ ፍት ባይ ነው:: እና ይኖረዋል:: መጻፍ ሲጀምር እንደዚሁ ያበዛዋል:: እያንዳንዱ ቃላት እና ከያንዳንዱ አረፍተ ነገር ጋር እየተጣላ፣ እየተጨቃጨቀ፣ አማን ሲወርድም እየተዋደደ እህል ውሃ ወይም እረፍት ሳይል ልቡ ውስጥ ያለውን አሳብ አውጥቶ በውበት ወረቀት ላይ ካላሰፈረ ቀና አይልም:: ሰው አያነጋግርም ሌላ ደስታ አያምረውም:: ከፈጠራ ስራ ምትሐት ስር ይወድቃል:: ለጥበብና ለውበት ፍፁም ተገዥ ይሆናል፤ አንዳንዴ ስመለከተው አንድ የማይታይ ሀይል የሚያመልክ ወይም የሚያነጋግር ይመስለኛል:: የውበት አምላክ ካለ አንዳንዴ በቅጽበታዊ ጨረፍታ የሚያየው ከስንታየሁ ቆንጆ ገጽታ ላይ ነው:: ቆንጆ ፊቱ አንዳንዴ ገዝም ብሎ፣ ፀጥ ብሎ ይፈካል ፊገግ፣ ወከክ፣ ፊካ እያለ፣ ፀዳል፣ ብርሃን እየሆነ ይሂዳል ብሶ ይንደረደራል - ቀስመ ይፈስሳል:: የሆነ ነገር ሲሰምርለት ትንፋሽ ያለው መስሎ አየታይም:: ልቡ ቆሞ ይሆን? እላለሁ አንዳንዴ:: ውበት ልብ ያቆማል ልበል እና በውበት አምላክ ፊት ወጣት ይሆናል ውብ ወጣት:: አጠገቡ መኖሬን ፈጽሞ ይዘነጋል:: አንዴ መጻፍ ከጀመረ ከድርሰቱ ውጭ ለእሱ ምንም ነገር ህላዌ የለውም:: እኔም ብሆን አላስቸግረውም:: የፈጠራ ውበት፣ ጭንቀትና ደስታ ስለማይገባኝ ነው መሰለኝ በልቤ ለምን ነው? እያልኩ ያደረበት ምትሐት እስኪያልፍለት ድረስ ዝም ብዬ እጠብቀዋለሁ:: ምትሐቱ በላዩ ላይ እንዳለ ከቀጠለም ጥዬው እሄዳለሁ:: አንዳንዴ ቀና ብዬ በረጅሙ የደስታ ትንፋሽ ከተነፈሰ በኋላ «አለህ እንዴ?» ይለኛል::

«አዎ! እንዴት ነው?»

«ውብ ነበር:: ስንት ሰዓት ነው?» በማለት በደስታ እጆቹን እያሸ «ውብ ነበር:: ሄደን ያህን ቀን እናክብረው:: ጂን ቶኒክ ለዘላለም ይኑር... ታውቃለህ? ዛሬ አንድ ነገር ተረዳሁ ስለ ሰው ልጅ» ይለኛል::

በየጊዜው ስለሰው ልጅ አንዳንድ ነገር ይረዳል::

«ምን ልጁ?»

«ታውቃለህ? ውበትን ከማድነቅ ደረጃ ላይ የደረሰ ሰው በልቡ ክፉ አይደለም፤ ሊሆንም አይችልም:: አይመስልህም?»

«እውነት?»

«ለማንኛውም ነገር ዛሬ ካንዱ ባህርይ የተረዳሁት ይህን ሃቅ ነው:: ከምትፈጥራቸው ባህርያት ተመልሰህ ትማራለህ... ከማትፈጥራቸው ባህርያት ተመልሶ የማይማር ወይም ስለሰው ልጅ አዲስ ነገር የማይረዳ ደራሲ የሞተ ነው:: አይመስልህም? አሁን እሱን እንተወውና ሄደን እንጠጣ:: ከሕይወት ጋር ፍቅር ይዞሃል:: እና ለህይወት ውበት መጠጣት እፈልጋለሁ::»

ለምን በጂን ቶኒክ ለመስከር እንደሚፈልግ አይገባኝም:: ዘላለሙን በህይወት አረቄ እንደሰከረ ነው:: ሲደሰት ብቻ አየደለም የሚጠጣው:: ከውበት አልታይ ያለው ለትም ይጠጣል:: ከውበት ጋር ያልተሞሸረለት ድንገት ያረጅብኛል:: ውበቱ ከፊቱ ይጠፋል:: ጥርሱ ያገጣል:: ግንባሩ ይቋጠራል:: ህይወቱ አውስጡ ታፍኖ ሊፈነዳ ይደርሳል እና ይጠጣል:: ለውበት አምላክ ብዙ ጂን ቶኒክ ይሰዋል:: ግን ብዙ የሚጠጣው አንድ መጽሐፍ ደርሶ ጨርሶ ሌላ አሳብ በማጸንሰበት ጊዜ ውስጥ ነው:: ያኔ ዝምታ ያበዛል:: ዝምታው መጨረሻ የለውም:: በዚያን ወቅት ሲኮረኩሩትም አይስቅም:: ዝም ብሎ ይተክዛል:: ዝምታው ግሩም ነው፤ ውብ ነው ድንቅ ነው:: አጭንቅላቱ ውስጥ ግሩም አሳብ ትር ትር ሲል የሚሰማኝ ይመስለኛል:: ባሳቡ ውስጥ የሰው ልጅ ትልቅነት ውበትና ፍቅር ይታየኛል:: ብሩህ ገጽታው ላይ ችግር ምንድነው? የህይወት ውበቷ ከመኖር ላይ ነው የሚል አሳብ ይነበበኛል:: እና ሁልጊዜ እንዲያስብና እንዲጽፍ እፈልጋለሁ::

ሳናግረው አልሞክርም:: አንድ ቃል ሳንለዋወጥ ብዙ ቀንና ምሽት አብረን እናሳልፋለን:: አውቀዋለሁ:: ያውቀኛል:: ዝምታችን በቂ ነው:: የግድ መነጋገር የለብንም:: አብረን እስከሆንን ድረስ ዝምታችን ያስደስተናል:: እንደ እውነቱ ከሆነ በዝምታችን ውስጥ ብዙ የምንግባባው ነገር እንዳለ ይሰማኛል:: እኔም ሆንኩ እሱ አንዱ ሌላውን ለማስደሰት የምናደርገው የተለየ ጥረት የለም:: የልብ ጓደኞችን በቃ:: እኔ ለእሱ ከዚህም በለንደ ነቃ ማለቱ እኔ ለእሱ ከጓደኛም በላይ መሆኔን ብዙ ጊዜ ነግሮኛል:: የማጽፈው ለኔ ነው:: እኔን ፊቱ ቁጭ አድርጎ ነው የማጽፈው:: ካለኔ ሌላ ታዛቢም ተመልካችም፣ አንባቢም ሆነ ሐያሲ አያውቅም:: «አሁን የምጽፈው ነገር ሀሊናን ያረካው ይሆን?» የሚል ነው የመጀመሪያው ጥያቄ:: በነገራችን ላይ ሀሊና አባላሁ ሀሊና ይፍረደኝ:: የሚጽፈው ነገር እኔን የሚያረካኝ መስሎ ካልታየው ወይም ካልተሰማው ባባቡ ወደፊት አይገፋም፤ እዚያው ይገድለዋል:: በእኔ ምክንያት ስንት ጥሩ ሀሳብ ገድሎ እንደጣለ አላውቅም:: እርግጠኛ ነኝ ብዙ ናቸው:: ሀላፊነቱ ይሰማኛል፤ ይከብደኛል:: «እኔ ማን ነኝ?» ሌሎች ታዛቢዎችን እያሰብክ ፃፍ:: እኔን ተወኝ እለዋለሁ:: ምን ርግማን ብሆንበት እና ምን ቢጠላሰኝ ግን አይተወኝም::

«ምን ማለትህ ነው?»

«ደርቄአለሁ አልኩት...»

«አትቀልድ!»

«ቀልዴን አይደለም:: የምለው አዲስ ነገር የለኝም:: ሌሎች ያላሉት፤ ያልዳሰሱት ምን አዲስ ነገር ልል ወይም ልፈጥር እችላለሁ:: ብዙ በጸፍክና ባነበብክ ቁጥር ዝም ማለት የሚመረጥ መሆኑን ነው:: እውነቱን ነው:: የገደል ማሚቶ ከመሆን ዝምታ ይመረጣል:: በራስህ የዝምታ ጥልቀት ውስጥ መስመጥ ራሱ ውበት ነው» አለኝ::

«ሶስት ልብወለድ ብቻ ጽፈህ እንዴት እንዲህ ማለት ትችላለህ? እኔ ካንተ ብዙ ነበር የምጠብቀው» አልኩት::

«ከሶስት ልብወለድ በላይ ልሄድ የማልችል ብሆንስ? ማንም ከልቡ አያልፍም:: አንዳንድ ሰዎች አንድ ልብወለድ ጽፈው ያቆማሉ:: እንደኔ ያሉት ሶስት ጽፈው ያቆማሉ ሌሎች የታደሉ ደራሲያን አስር አስር አምስት ወይም ከዚያም በላይ ይሄዳሉ:: አዲስ ነገር ለማለት ወይም ለመፍጠር እስከቻሉ ድረስ ቢቀጥሉ ጥሩ ነው:: እኔን የሚያሳዝነኝ ምንም አዲስ ነገር ለማለት ወይም ለመፍጠር ሳይችሉ ለመቀጠል የሚፈልጉ ጅሎች ናቸው:: ጥቅሙ ምንድነው? አዲስ ነገር ለማበርከት የማይችሉ መሆናቸውን በጠቅቱ ተገንዝበው ዝምታን የሚመርጡ እንዳልክህ ትኝ ጉረኛ ባትለኝ» ብሎኝ ዝም አለ::

በልቤ ዛሬ አልለቅህም አልኩና፤ «እንደ እውነቱ ከሆነ ልጅ ነህ?» ብዬ ጮኩበት...

«እንዴት? እስቲ ንገረኝ» አለኝ:: ነገርኩት:: ታላቅ አብዮት በመካሄድ ላይ ይገኛል:: አሮጌው ስርዓት እየሞተ አዲስ እያቆጠቆጠ ሲሄድ እናያለን:: ማህበረሰቡ እንዳለ በእንቅስቃሴ ላይ ነው:: እያንዳንዱ ቀን በእውነት አዲስ ነው ማለት የተፈጥሮን ህግ ተከትሎ መሽቶ የሚነጋ ተራ ቀን አይደለም፤ ወይም አይመስለኝም:: እኔ... እንደ እውነቱ ከሆነ ካለፉት ስምንት ዓመታት ጀምሮ ቀኑ ሰለቸኝ ሬዘመብኝ ያልከበት ቀን ትዝ አይለኝም:: እያንዳንዱ ቀን የራሱ ገጸል የራሱ የሆነ ሽንፈትና ድል፤ የራሱ የሆነ ሽንፈትና ድል የራሱ የሆነ ውበት አለው:: ኢትዮጵያ ላይ በዘልማድ ነግቶ ሚመሽ ቀን የለም:: ታዲያ ይህ ሁሉ ምንድነው? ለደራሲያን ከዚህ የበለጠ የወርቅ ማዕድን ከዚህ የላቀ ልምድ፤ ከዚህ የተሻለ ታላቅ ትምህርት ቤት ምን አለ? ሂድና ጻፍ! ብትፈልግ ዝፈን በሻህ አልቅስ:: ግን ጻፍ ሁሉም በመረጠው መስክ መታገል አለበት ትግል የሌለበት ህይወት የለም:: ግን ትግል ሲባል መጀመር ያለበት ከራስ ነው:: ትልቁ የሰው ልጅ ፈተና ትግል ከራስ ሂድና ፃፍ! ቃላት ከረት ወይም ድንጋይ አልሆኑም:: ውበት ሞታ አልተገነዘችም:: አዲስ ውበት አዲስ ሃቅ-አዲስ ተስፋ ሞልቷል-በየመንገዱ በየፋብሪካው በየማሳው ሂድና ጻፍ! በዚህ ጊዜ ብሰሬን ነሮቱ ልኩቶት የሚል ደራሲ እኔ እንጃ...» በማለት ነገርኩት ጨቀጨኩት::

«ደርቄአለሁ አልኩህ! አትሰማኝም:: የውበት አምላክ ፊቱን አዞሮብኛል- በቃ»

«አላምንም:: ወይስ ሌላ ምክንያት አለህ?»

«ምን ሌላ ምክንያት ይኖረኛል»

«ምናልባት አብዮቱ አስጠልቶህ እንደሆንስ? የፈጠራ ሰዎች ስትባሉ መቼም ስሚታዊ ናችሁ...»

«በአብዮት ላይ እምነት ለሰው ልጅ ፍቅር እንዳለኝ ታውቃለህ...»

«ታዲያ ምንድነው?»

«ደርቄአለሁ ስልህ ለምን አይገባህም!»

«አይገባኝም!» ብዬው ከፊት ለፊታችን የተደረደሩት የአረቄ መለኪያዎች ደፍቼ ተነሳሁ:: ዓይኖቹን ለማመን ያቃተው ይመስላል:: አንዴ ወደ ፊሰሰው ጂን አንዴ ወደ እኔ እያፈራረቀ ሲመለከት ቆየ:: እንዲህ ሆኜ አይቶኝ አያውቅም::

«ዛሬ ምን ነካህ?» አለኝ

«ምን ሆኛለሁ?»

«ተለጠጥክብኝ::»

«ያው የድሮ ሀሊና ነኝ» ግራ እንደተጋባ ከፊቱ ላይ ይነበብ ነበር::

«ጥሩ ጂን ለምን ታፈሳለህ ጃል?» አለኝ ሊያረሳሳኝ::

«እንግዲህ ይበቃል እኔ ያንተ አስታማሚ አይደለሁም:: ከፈለክ ጂን ከተጠመቀበት ጋን ውስጥ ገብተህ ልትሰምጥ ትችላለህ:: በድንገት ምን ፈራ እንዳደረገህ አላውቅም:: ደፋር ትመስለኝ ነበር:: ገደል ግባ» አልኩት የምሬን::

«የት ልትሄድ ነው?»

«ጂን የማያጣጣ ሌላ ጓደኛ ፍለጋ!»

«ያልገባህ ነገር አለ...»

«አዎ፤ ከእውነት አትሽሽ» ብዬው ጥዬው ሄድኩ::

ይህ የሆነው ቆይቷል:: ምናልባት ዘላለሜን እንድስቃይ ፈልጎ ይሆን የትም ሂዶ ጠፍቶ የቀረው:: ብቻኛ ተደራሲያን አይደለሁ! እየተሰቃየሁ እንድኖር ፈልጎ ነው:: ወደ ሞት ሰደድኩት:: የሞቱ ምናለበት? አረፈ ተገላገለ:: ቀሬን ይጭንቀው:: ምነው ባልተናገርኩት፤ ሀጢአቱ ከበደኝ:: ሳይታወቀኝ ሰንባዬ መጣ:: ባንድ ፊት ደግሞ ንዴት አደረብኝ:: የምን አትርሱኝ ነው እሱ! ሆነ ብሎ ይሆናል እንዲህ ያደረገው ዘላለሜን እንዳልረሳው:: ማን ተረስቶ ሊመተረት ይፈልጋል ከሞቱም በኋላ በተለይም ደራሲያን? ይሁን:: ግን አሁን ምናለበት ጠያቂ አድርጎኝ ባይጠፋ! ሰይጣን! የመጣው ሰንባዬ አልወረደም:: ዓይኔ ላይ ደርቆ ቀረ:: ድንገት የቤቱ በር ሲንኳኳ ሰማሁ

«ማነው? ይግቡ» ስንታየሁ ነበር:: ውበት የተላበሰ ቤናማ ወጣት መስሏል::

«የት ነበርክ አንተ!»

«ረጅም ሰባኤ ገብቼ ነበር...»

«መጥፎ ስጋት ላይ ጥለኸኝ ነበር:: ምነው ምን አደረክህ? ምን በደልክህ?»

«አንተም ስለሰው ትጨነቃለህ እንዴ?»

«ምን ማለትህ ነው? ልቤ ከድንጋይ የተሰራ መሰለህ?»

«ስለ ሰው ደንታ ያለህ አይመስለኝም ነበር...»

«ይህን ሁሉ ዘመን አብረን ስንኖር ስለኔ ያለህ ግምት ይህ ነበር? ይገርማል:: ለምን ልጁ? ምን እንዲህ አሰኘህ?»

«ግን አሁን ተለውጠሃል» አለኝ::

«እንዴት? እስቲ ንገረኝ» አልኩት::

«አሁን ስሜት አለህ:: በፊት ሁሉንም ነገር ከርቀት የምትመለከት ትመስለኝ ነበር:: ደንታ አልህ ለካ! ስሜት እንዳለህ አላውቅም ነበር:: ተደራሲ ሁሉ ደንታ ያለው አይመስለኝም ነበር:: ለማንኛውም ነገር አመሰግንሃለሁ...»

«ስለምን ልጁ?»

«የውበት አምላክ ታርቆኛል...»

«አዲስ ስራ ጀመርክ?»

«ስለእሱ ኋላ አጫውትሃለሁ:: ቆንጆ - ውብ አሳብ ነው:: አሁን እንሂድና ይህን ምሽት እናክብረው» አለኝ:: ጊዜ አላጠፋሁም:: ስለአዲሱ ስራው ለመስማት በጣም ቸኩዬ ነበር:: ተያይዘን ወጣን:: እንደ ወተት የነጫ የጨረቃ ብርሃን ጭለማው ላይ ነግሶአል::

«ግሩም ናት:: ውብ ናት:: ዓለም ከእሷ ጋር ይስቃል:: ከከቦቹን እያቸው:: ሰማዩን ተመልከተው:: እኔ እኔንም» አለኝ:: ሁሉንም ተመለከትኩ:: እሱንም ጭምር

«መኖር ደግ ነው:: ቆንጆ ነው» አልኩት

«መኖርና መጻፍ አዎን ውብ ነው በነገራችን ላይ ፈራ አይደለሁም» አለኝ:: ፈገግታ ብቻ ሆኖ ነበር...»